

Указано главные проблемы, которые необходимо решить для уменьшения уровня смертности младенцев.

Ключевые слова: коэффициент, смертность младенцев, мертворождаемость, причины смерти.

Abstract:

Iona Demianchuk. THE MEDICAL AND GEOGRAPHICAL ANALYSIS OF CURRENT TRENDS IN MAIN CAUSES OF INFANT MORTALITY IN THE TERNOPIL REGION

The article highlights the current trends in infant mortality in the Ternopil region. We have compared the mortality rates of children first year of life with average values in Ukraine and the EU for the period 1990-2013 years. It has been established that infant mortality rate in the Ternopil region less average in the state to 1,2 ‰, or 15%, but still much higher (in 1.8 times) than in the EU countries.

The article also shows the spatial and temporal differences infant mortality rates in the context of the administrative districts. It was found that for the International Assessment Scale average mortality rates (2007-2013 years) correspond to the "extremely low" (in 4 districts of the region), "very low" (in 10 districts of the region) and "low" mortality (in 2 districts of the region). Only one district (Podvolochisk) has an "average" mortality.

It assesses the level and dynamics of stillbirth. It was found that in most parts of the area of the stillbirth rate is an average of 3 - 4,5‰. The highest level recorded in Buchatskiy (10,6 ‰) and Shumsky (10,3 ‰) areas.

It was found that, since 2011 infant mortality structure has been a gradual increase in the proportion of deaths caused by perinatal pathology. During this time, it has increased by 17%. The cause of almost 84% of infant deaths in 2013 were perinatal loss and congenital malformations.

Identified main problems that must be addressed in order to reduce infant mortality.

Keywords: coefficient, infants deaths, stillbirths, the cause of death.

Рецензент: проф. Ковальчук І.П.

Надійшла 20.04.2016р.

УДК 911.3:008 (477.43)

Сергій ЗАДВОРНИЙ

ФАКТОРИ ФОРМУВАННЯ, ФУНКЦІОНУВАННЯ І РОЗВИТКУ КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКОЇ СФЕРИ ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Стаття присвячена розгляду факторів формування, функціонування і розвитку культурно-мистецької сфери Хмельницької області. Розкрито сутність системи загальних і регіональних факторів, а також механізми та ступінь їх впливу на територіальну організацію культури і мистецтва. Здійснено факторний SWOT-аналіз, за результатами якого, виявлено сильні і слабкі сторони, можливості та загрози внутрішнього і зовнішнього середовища. Визначено, що сукупний вплив факторів на досліджувану сферу загалом є сприятливим та створює достатньо переваг для її розвитку.

Ключові слова: фактор, культурно-мистецька сфера, регіон, геокультурний простір, територіальна ідентичність.

Актуальність проблеми. Становлення і розвиток територіальної системи культурно-мистецької сфери регіону зумовлюється рядом факторів. Виявлення таких факторів та ступеня їх впливу на різноманітні виміри соціокультурної діяльності є необхідною умовою усвідомлення тих суспільних процесів, що відбуваються в регіоні та визначають ціннісні орієнтації його мешканців. У зв'язку з цим сьогодні актуалізована важливість суспільно-географічних досліджень даних факторів для можливого врахування їх специфіки у процес формування і впровадження новітніх концепцій регіональної культурної політики.

Аналіз попередніх досліджень. Загальні теоретико-методологічні основи вивчення чинників, які впливають на господарські та етнокультурні територіальні системи закладено у працях суспільно-географів: М. Дністрянського, О. Заставецької, Ю. Кисельова, Н. Коцан, О. Любіцевої, Я. Олійника, І. Ровенчака, О. Топчієва, О. Шаблія, Л. Шевчук. У свою чергу, вивченням галузі культури і мистецтва,

як сектору послуг у регіональних вимірах, займалися О. Заячук, Н. Маслово, Н. Моштакова, О. Ріпка, Н. Флінта та ін.

Мета статті полягає у всебічному дослідженні факторів формування, функціонування і розвитку культурно-мистецької сфери регіону на прикладі Хмельницької області.

Виклад основного матеріалу. Компонентна, управлінська і територіальна структура культурно-мистецької сфери, її становлення і розвиток залежить від сукупного впливу різних факторів (рис.1). Вони являють собою об'єктивні умови, процеси і сили прямого та опосередкованого впливу, під дією яких відбуваються конструктивні або деструктивні зміни системи територіальної організації елементів культури і мистецтва.

Фактори можна класифікувати за багатьма ознаками: за середовищем дії – внутрішні і зовнішні; за характером дії – прямі і опосередковані; за сутністю – історико-географічні, природно-географічні, демографічні, територіальної ідентичності, соціально-економічні,

нормативно-законодавчі, політико-культурні; за рівнем впливу – глобальні, національні, регіональні, локальні і персональні; за часом дії – постійні, тимчасові, ситуативні; за результатом впливу – конструктивні і деструктивні.

Рис.1. Фактори формування, функціонування і розвитку культурно-мистецької сфери регіону

Нормативно-законодавчі фактори. Функціонування будь-якої галузі економіки базується на основі чинного законодавства. Конституція України гарантує усім громадянам вільний доступ до культурних благ, свободу совісті, віросповідання, творчості тощо. Чинними законами, які регулюють діяльність у культурно-мистецькій сфері, є такі: "Про бібліотеки і бібліотечну справу" (1995), "Про музеї та музейну справу" (1995), "Про професійних творчих працівників і творчі спілки" (1997), "Про кінематографію" (1998), "Про охорону культурної спадщини" (2000), "Про народні художні промисли" (2001), "Про охорону археологічної спадщини" (2004), "Про театри і театральну справу" (2005), "Про культуру" (2010) [10]. Нормативи забезпечення населення закладами і послугами формує Кабінет Міністрів України, Міністерство культури України, Міністерство освіти України, Міністерство інфраструктури України та інші органи виконавчої влади. Перелік і систематизація угруповань (секцій) послуг наведені у Державному класифікаторі продукції і послуг ДК 016-2010. Секція "R" представлена двома розділами: 90 – Послуги творчі, мистецькі та видовищно-розважальні; 91 – Послуги бібліотек, архівів, музеїв та інші послуги у сфері культури [2]. Проектування, будівництво і реконструкція одно- і багатозальних будинків та споруд, культурно-видовищних та дозвіллевих закладів регулюється Державними будівельними нормами ДБН В.2.2-16-2005 [1].

У контексті розвитку регіонів реалізо-

ується Закон України "Про засади державної регіональної політики" (2015), одним із головних завдань якого є етнокультурний розвиток – відродження етнічної самосвідомості та збереження духовної і матеріальної культури етносів, сприяння розвитку їхньої етнічної, культурної, мовної та релігійної самобутності [4]. З метою збереження селянства як носія української ідентичності, культури і духовності сформована "Концепція розвитку сільських територій на період до 2025 р.". На її виконання у культурно-мистецькому напрямку розробляються заходи із підвищення якості життя сільського населення шляхом створення стимулів та умов для роботи і проживання молодих фахівців у галузі культури, удосконалення соціальної інфраструктури, оптимізації закладів культури, збереження та відновлення культурної та історичної спадщини територіальних громад [6]. Відносно цього актуальним є продовження мораторію на закриття державних і комунальних закладів культури у сільській місцевості.

На рівні області процес культурно-мистецького розвитку регулюється цільовими програмами: Розвитку культури і духовності на період до 2017 р., Збереження об'єктів культурної спадщини на 2015-2020 рр., Розвитку архівної справи на 2011-2015 рр., Поліпшення кінообслуговування населення на 2013-2017 рр., **Розвитку краєзнавства на період до 2020 р.** Ключові орієнтири соціокультурного планування визначають Стратегія регіонального розвитку Хмельницької області на 2011-2020 рр. і річні Програми соціально-економічного розвитку [9].

Політико-культурні фактори. Геополітичні і геокультурні процеси взаємозалежні. Так, проф. М. Дністрянський зазначає: "Геокультурна різноманітність світу, що залежить насамперед від етнічної та релігійної самобутності населення, має об'єктивний характер і є важливим джерелом його духовного поступу та взаємозбагачення. Але в сучасних умовах культурне середовище все більше втягується в сферу територіально-політичних взаємин" [3, с.185]. Політико-культурний ландшафт у регіоні формують понад 200 осередків обласних організацій політичних партій [8]. Маркером сутності політико-культурних факторів є виборча активність населення області, яка під час усіх волевиявлень, порівняно із загальноукраїнськими показниками, завжди є вищою, що свідчить про високу політичну культуру і суспільну відповідальність виборців. Загалом, область характеризується інтенсивним суспільно-політичним життям, пере-

орієнтацією електорату від лівоцентристських ідей до центристських і далі до правих націонал-державницьких. Поряд з тим, відсутня жорстка боротьба між провідними політичними гравцями, які наразі репрезентують проукраїнський культурний політичний вектор та місцевий "патріотизм".

Глобалізація як процес всесвітньої інтеграції та уніфікації усіх ланок суспільного життя сприяє формуванню єдиного геокультурного простору. У територіальному аспекті відбувається зближення і взаємопроникнення культур під впливом міграцій та підвищення рівня інформатизації, результатом чого є формування масової культури. Для нівелювання негативу глобалізації необхідне врахування усіх ідентифікаційних рис територіальних спільнот та плідний полікультурний діалог. *Інтернаціоналізація* – це супутній фактор глобалізації, який сприяє розширенню багатосторонніх зв'язків і контактів між закладами культури різних країн на основі взаємовигідного співробітництва. Інтернаціоналізація підвищує мобільність працівників культури і митців, рух продукції і послуг культурного призначення, а також налагодження кросс-культурних комунікацій. *Бігравітація* несе в собі глибокі дуалістичні філософські та культурологічні аспекти, що пов'язані із відносною цивілізаційною межовістю регіону. Цивілізаційна самоідентифікація населення несе потужні зміни у суспільному житті, виводячи на перший план етнокультурні аспекти.

Історико-географічні фактори. Культурно-мистецька сфера Хмельницької області формувалась впродовж 9 історичних періодів. У давній період відбулося заселення сучасної території області та сформувалися археологічні культури. У давньоруському періоді (IX ст. - 1362 р.) зароджується праукраїнська матеріальна і духовна культура краю та її інтеграція у світовий геокультурний простір. Польсько-литовський період (1362-1793 рр.) характеризується складними суспільними умовами розвитку, коли водночас продуктивно розвивались народна творчість, промисли, релігійне життя і просвітництво. У період Російської імперії (1793-1917 рр.) закладена основа компонентної структури культурно-мистецької сфери, загальні риси культурного ландшафту. У період Української національної революції (1917-1920 рр.) відбулось відродження центрів української культури. Формування впорядкованої компонентної та управлінської структур культури відбулося у радянський міжвоєнний період (1920-1941 рр.), що відбувалось поряд із цілеспрямованою деструктивною культурною

політикою. Підсумок нацистського окупаційного періоду (1941-1944 рр.) – демографічні втрати і руйнування соціокультурної інфраструктури. У радянський повоєнний період (1944-1991 рр.) сформована основа сучасної культурно-мистецької сфери Хмельницької області, інфраструктурний потенціал базової мережі закладів. Із 1991 р. розпочався сучасний період, який характеризується заходами із подолання негативних тенденцій у сфері та її модернізації у напрямку впровадження новітніх організаційних форм діяльності, комерціалізації та популяризації місцевої культури і мистецтва.

Природно-географічні фактори не чинять суттєвого впливу на культурно-мистецьку сферу і не є вирішальними. Вигідне географічне положення, особливості орографії, кліматичні і гідрологічні умови, унікальне ландшафтне різноманіття (культурний ландшафт) дозволяє без значних фінансово-технологічних витрат організувати економічну діяльність у сфері культури і мистецтва, а населенню реалізувати свої художньо-естетичні потреби.

Демографічні фактори визначають ключові орієнтири функціонування культурно-мистецької сфери, адже населення – основний об'єкт на який спрямовують свою діяльність заклади системи культури і мистецтва, а також безпосередній споживач послуг, який формує попит на них. Станом на 01.01.2015 р. у Хмельницькій області проживало 1301,2 тис. осіб, в т.ч. міського населення – 56%. Динаміка чисельності населення засвідчує поступове його зменшення, головним чином, за рахунок перевищення кількості померлих над народженими [9]. За підсумками 2014 р. додатний природний приріст був лише у містах Хмельницький – 603 особи, Нетішин – 212 осіб, Старокостянтинів – 2 особи. Найвищі ж показники скорочення населення зафіксовані у південних районах області – Кам'янець-Подільському (-547), Чемеровецькому (-513), Дунаєвецькому (-464) [12, с.113].

Вікова структура населення визначає гендерні особливості культурної поведінки. Розподіл населення за статтю є наступним: чоловіків – 46,3%, жінок – 53,7%. Вікова структура характеризується неоднорідністю. Із загальної кількості населення у віці 0-14 років – 15,2%, 15-64 – 68,4%, 65 і старшому – 16,4%. Найбільше мешканців віком до 14 років у Теофіпольському і Полонському районах та у Славути і Нетішині. Понад 70% населення віком від 15 до 64 років проживає у містах обласного значення. Процесом старіння охоплено більшість сільських районів області. "Наймолад-

шим містом" є Нетішин, де частка осіб віком від 65 років становить лише 5,9%. Сім'я, як соціокультурний інститут територіальної спільноти людей, вимагає розгляду показників кількості шлюбів і розлучень. У розрахунку на 1000 осіб в області за 2014 р. укладено 7 шлюбів, а кількість розлучень становила 0,8 осіб. Наразі простежується позитивна динаміка до збільшення кількості шлюбів та зменшення розлучень.

На формування нових якостей геокультурного простору регіону мають вплив міграційні процеси. За 2014 р. міграційний приріст становив 27 осіб, або 0,2 особи на 1000 тис. осіб наявного населення. Увесь обсяг міграційного скорочення сформувався за рахунок міжрегіональної міграції, водночас у міждержавній міграції область мала позитивний баланс. Додатний баланс характерний для Хмельницького, Славути, Старокостянтинівської та однойменних районів. Внаслідок тимчасової трудової міграції за кордон, відбувається привнесення у місцеві традиції, обряди і побут елементів інокультурних установок. Внаслідок військово-політичних подій у АР Крим та на Сході України в області зареєстровано понад 7,3 тис. внутрішньо переміщених осіб. У зв'язку із цим реалізується проект "Бібліотеки як центри підтримки громади в умовах воєнної загрози: робота з внутрішньо переміщеними особами".

Етнолінгвістичний склад населення визначає особливості полікультурного діалогу у регіоні, а також зміст діяльності національно-культурних організацій, їх кількість і поширення. В області проживають представники 103 національностей і народностей. Найбільш чисельні – українці – 93,9%, росіяни – 3,6%, поляки 1,6%, білоруси – 0,2%, євреї, молдовани і румуни, вірмени – по 0,1%. Росіяни мешкають переважно у містах, зокрема у Нетішині вони складають 10% населення, а у Хмельницькому – 8%. Поляки проживають окремими ареалами у сільській місцевості Городоцького, Волочиського, Красилівського, Полонського і Хмельницького районів. Найвища питома частка етнічної меншини поляків у м. Городок – 18%. Останнім часом внаслідок зовнішніх міграційних потоків на території регіону з'явилися представники країн Азії та Африки. Внаслідок внутрішньорегіональної міграції збільшується чисельність росіян, кримських татар. Мовний склад мешканців є монолінгвістичним, українська мова є рідною для 96,4% населення. Російською мовою послуговуються в основному у містах, так питома вага російськомовних у Нетішині – 11%, Хмельницькому – 10% [7]. У регіоні сприятливі умови для збере-

ження і розвитку мовної самобутності національних меншин: діють двомовні україно-російські школи, школи із російською, польською, єврейською мовами навчання; видається друкована періодика.

Георелігійна ситуація в області впливає на формування вихідних засад духовної культури населення, сакрального мистецтва. Незважаючи на поліконфесійність населення, найбільш розповсюдженим і впливовим залишається православ'я – понад 68% усієї релігійної мережі. Наступними є протестантські церкви і римо-католицькі громади. Загалом ситуація у релігійному середовищі характеризується стабільністю і прогнозованістю. В області існують умови для інтенсивного розвитку інституційної мережі релігійних організацій. Релігійними громадами охоплено 71% населених пунктів. Релігійною мережею найбільш охоплені Кам'янець-Подільський, Дунаєвецький і Волочиський райони, а також міста Хмельницький і Кам'янець-Подільський.

Мережа закладів культури формується у відповідності до систем розселення, а культурні зв'язки водночас є одним із факторів формування таких систем. Хмельницька субрегіональна система розселення займає площу у 20629 км², яка об'єднує 1451 поселення, у т.ч. 13 міст, 24 смт та 1414 сіл. Щільність населених пунктів – 7 поселень на 100 км². Ядро системи розселення – м. Хмельницький, поліфункціональне міське поселення. Кам'янець-Подільський і Шепетівка – центри міжрайонних систем розселення. У 20 районних системах розселення виділяється 59 внутрішньорайонних систем, які характеризуються різним рівнем розвиненості. Щільність населення по області – 63 особи/км², яка варіює у містах обласного значення в межах від 558 осіб/км² у Нетішині до 3652 осіб/км² у Кам'янці-Подільському. Серед районів найвища щільність населення у Дунаєвецькому – 54, Полонському – 52, а найменша у Славутському – 25 і Старокостянтинівському – 26 осіб/км². Показник індексу рангової кореляції між кількістю населення та кількістю закладів культури по області становить 0,653, що є свідченням високої міри тісноти взаємозв'язку між ними.

Зайнятість і професійно-кваліфікаційна структура населення формують якісні і кількісні параметри попиту на культурно-мистецькі послуги. Економічно активного населення віком 15-70 років налічується 575,9 тис. осіб. Кількість безробітних у віці 15-70 років – 54 тис. осіб, а рівень безробіття економічно активного населення 9,4% [12, с.12]. Структура зайнятості за видами економічної діяльності

наступна: в освіті – 23,1%, промисловості – 22,9%, охороні здоров'я – 14,4%, сільському, лісовому, рибному господарстві – 9%, державному управлінні і обороні – 6,7%, транспорті – 6,4%, торгівлі – 5,8%, мистецтві, спорті, розвагах та відпочинку – 1,8%. Демографічні фактори, за винятком скорочення населення та збільшення питомої ваги осіб старшого віку, сприяють позитивному розвитку складових культурно-мистецької сфери.

Фактор територіальної ідентичності населення проявляється у процесі ототожнення себе з соціальною системою певного регіону, з його людьми, культурою, традиціями, ландшафтом (Г. Раагмаа). Зокрема це простежується

я у специфіці створення позитивного іміджу творчих колективів і закладів культури, проведенні регіональних і місцевих творчих заходів, індивідуальній художній діяльності, виробництві продукції інформаційного та декоративно-прикладного призначення, реалізації туристичних послуг. Але наразі є необхідним напрацювання поетапної технології використання феномену територіальної ідентичності. Найбільш прийнятною є модель, яка орієнтується на відродження і впровадження місцевих історичних образів та асоціацій. Основна мета реалізації цієї моделі – створення місцевого автентичного культурно-мистецького іміджу (бренду) території.

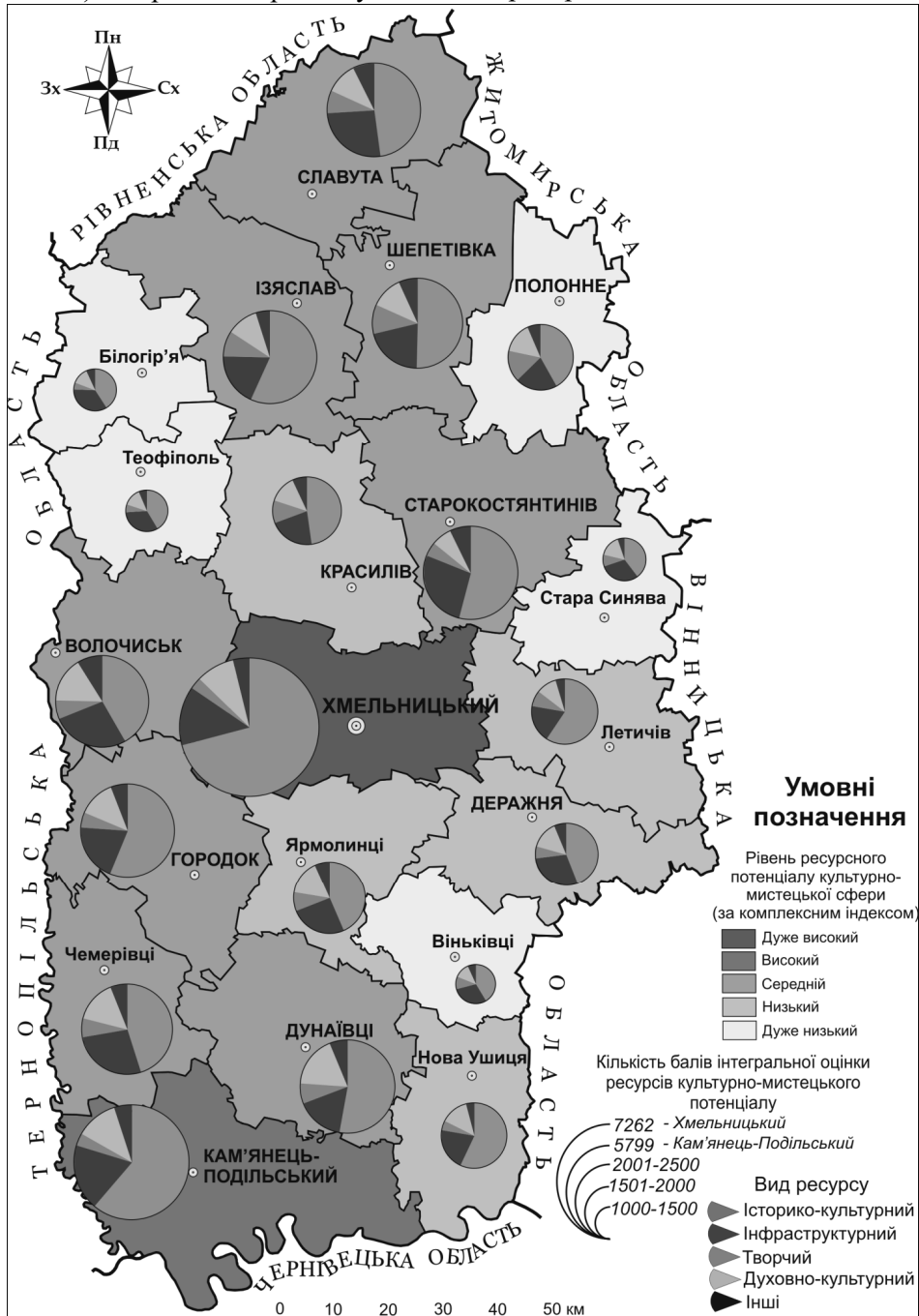

Рис. 2. Культурно-мистецький потенціал території Хмельницької області на початок 2015 р.

З метою визначення найсуттєвіших факторів зовнішнього і внутрішнього середовища

культурно-мистецької сфери здійснено SWOT-аналіз (табл.1).

Таблиця 1

SWOT-аналіз факторів, які впливають на культурно-мистецьку сферу Хмельницької області

Сильні сторони (S)	Слабкі сторони (W)
<ul style="list-style-type: none"> - Вигідне геокультурне положення території регіону; - Значна кількість об'єктів історико-культурної спадщини; - Наявність густої мережі культурно-мистецької інфраструктури; - Потужний творчий потенціал населення; - Унікальність і своєрідність культури регіону, ексклюзивні товари та послуги. - Територіальна ідентичність населення. 	<ul style="list-style-type: none"> - Депопуляція населення; - Територіальні та галузеві диспропорції розвитку культурно-мистецької сфери; - Недостатнє використання сучасних технологій управління, організації діяльності закладів та їх ресурсозбереження; - Низький рівень іноземних та внутрішніх інвестицій у сферу; - Недостатнє залучення ресурсів культури і мистецтва у туризм.
Можливості (O)	Загрози (T)
<ul style="list-style-type: none"> - Державні цільові програми, субсидії, проекти, гранти; - Зростання популярності культурно-пізнавального туризму в регіоні; - Проведення вдалих економічних реформ; - Налагодження міжнародного партнерства; - Започаткування нових фестивалів, шоу-програм, свят; - Додаткове залучення позабюджетних коштів, комерціалізація, фандрайзинг. 	<ul style="list-style-type: none"> - Відплив кваліфікованих кадрів за межі області; - Недостатня державна підтримка галузі; - Обмежені фінансові ресурси регіону для розвитку культури і мистецтва; - Відсутність системних структурних реформ в Україні, концепції гуманітарного розвитку; - Низька купівельна спроможність населення; - Тенденція до зменшення попиту на якісні культурно-мистецькі послуги.

Група соціально-економічних факторів визначає можливості функціонування і розвитку територіальної організації культури і мистецтва з огляду на якість життя населення та розвиток галузевої та допоміжної інфраструктури. Так, середньомісячна заробітна плата штатного працівника у 2014 р. становила 2641 грн. Середній розмір оплати праці в усіх районах і містах області був вищим за прожитковий мінімум для працездатної особи, при цьому лише у 6 з них заробітна плата перевищила середню по області: Нетішині – 5884 грн., Кам'янець-Подільському районі – 2795 грн., Славуті – 2733 грн., Хмельницькому – 2719 грн., Красилівському районі – 2658 грн. та Шепетівці – 2652 грн. Найнижчий рівень заробітної плати спостерігався у Теофіпольському районі [12, с.11]. Споживчі витрати населення на послуги відпочинку і культури за підсумками останніх років не перевищували 2% від загальної кількості, що є відносно негативним фактом [13, с.281]. Транспортна система регіону сприяє розвитку культурно-мистецької сфери. Територія достатньо забезпечена шляхами і засобами сполучення: довжина залізничних колій загального користування – 738 км, автомобільних доріг – 7177 км, в т.ч. з твердим покриттям – 7126 км [12, с.73]. Усі потенційні центри соціально-економічного зростання сполучені автошляхами з твердим покриттям з районними та обласним центром. Проте стан доріг в цілому незадовільний. Від-

сутність якісних доріг підтверджує обмеженість транзитного потенціалу. Щодо інших видів транспорту, то діє міжнародний аеропорт "Хмельницький", а на Дністровському водосховищі здійснюється судноплавство. Загалом транспортне охоплення населених пунктів і доступ до центрів обслуговування культурно-мистецькими послугами є достатнім.

Культурно-мистецький потенціал Хмельницької області (рис.2) має чи не одне із головних значень у розвитку територіальної організації досліджуваної сфери. За результатами інтегральної оцінки ресурсного потенціалу культури і мистецтва регіону виявлено, що найбільшу питому вагу становлять історико-культурні (53,8%), інфраструктурні (21,7%), духовно-культурні (12,3%) і творчі ресурси (6,4%). Значним історико-культурним потенціалом володіють Хмельницький, Кам'янець-Подільський та Старокостянтинівський райони. Інфраструктурний потенціал у структурному відношенні займає 1/3 частку майже в усіх районах. Духовно-культурна і творча складові найбільше представлені у південних та північних районах. Щодо рівня культурно-мистецького потенціалу, то дуже високий і високий рівень спостерігається у Хмельницькому і Кам'янець-Подільському районах. Дуже низький – у депресивних периферійних районах: Білогірському, Вінковецькому, Теофіпольському, Полонському, Старосинявському. Усі решта райони характеризуються низьким та середнім

рівнем ресурсного потенціалу.

Висновки. Розглянуті фактори тісно переплетені між собою і загалом сприяють розвитку культурно-мистецької сфери, відродження духовних цінностей населення та якісного наповнення геокультурного простору Хмель-

ницької області. Вплив слабких сторін та загроз доцільно знівелювати посиленням сильних сторін та реалізацією перспективних можливостей. Це дасть змогу подолати негативні тенденції і кризові явища.

Література:

1. Будинки і споруди. Культурно-видовищні та досугові установи: ДБН В.2.2-16-2005 / Держбуд України. – На заміну ВСН 45-86; чинні від 1 квітня 2006 року. – Видання офіц. – Київ, 2005. – 63 с.
2. Державний класифікатор продукції та послуг ДК 016-2010 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dkpp.rv.ua>.
3. *Дністрянський М.С.* Політична географія України: навчальний посібник / *М.С. Дністрянський*. – Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2014. – 348 с.
4. Закон України "Про засади державної регіональної політики" [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2778-17>.
5. *Заставецька О.В.* Комплексний економічний і соціальний розвиток території: теоретичні і методичні основи дослідження / *О.В. Заставецька*. – Тернопіль, 1997. – 235 с.
6. Концепція розвитку сільських територій [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995-2015-%D1%80>
7. Національний Атлас України. – К.: ДНВП "Картографія", 2009. – 440 с.
8. Офіційний веб-сайт Головного управління юстиції у Хмельницькій області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.justice.km.ua>
9. Офіційний веб-сайт Хмельницької обласної державної адміністрації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://adm.km.ua>
10. Офіційний портал Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>
11. *Слободянюк П.Я.* Культура Хмельниччини / *П.Я. Слободянюк*. – Хмельницький: Поділля, 1995. – 387 с.
12. Статистичний збірник "Хмельниччина – 2014". За ред. Л.О. Хамської. – Хмельницький: Головне управління статистики в Хмельницькій області, 2015. – 164 с.
13. Статистичний щорічник Хмельницької області за 2013 рік. За ред. Л.О. Хамської. – Хмельницький: Головне управління статистики в Хмельницькій області, 2014. – 404 с.
14. *Шаблій О.І.* Основи загальної суспільної географії / *О.І. Шаблій*. – Львів: Вид. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2003. – 444 с.

References:

1. Budynky i sporudy. Kulturno-vydovyshechni ta dosuhovi ustanovy: DBN V.2.2-16-2005 / Derzhbud Ukrainy. – Na zaminu VSN 45-86; chynni vid 1 kvitnia 2006 roku. – Vydannia ofits. – Kyiv, 2005. – 63 s.
2. Derzhavnyi klasyfikator produktii ta posluh DK 016-2010 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://dkpp.rv.ua>.
3. *Dnistrianskyi M.S.* Politychna heohrafiia Ukrainy: navchalnyi posibnyk / *M.S. Dnistrianskyi*. – Lviv: LNU im. Ivana Franka, 2014. – 348 s.
4. Zakon Ukrainy "Pro zasady derzhavnoi rehionalnoi polityky" [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2778-17>.
5. *Zastavetska O.V.* Kompleksnyi ekonomichni i sotsialnyi rozvytok terytorii: teoretichni i metodychni osnovy doslidzhennia / *O.V. Zastavetska*. – Ternopil, 1997. – 235 s.
6. Kontsepsiia rozvytku silskykh terytorii [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995-2015-%D1%80>
7. Natsionalnyi Atlas Ukrainy. – K.: DNVP "Kartohrafiia", 2009. – 440 s.
8. Ofitsiinyi veb-sait Holovnoho upravlinnia yustytisii u Khmelnytskii oblasti [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.justice.km.ua>
9. Ofitsiinyi veb-sait Khmelnytskoi oblasnoi derzhavnoi administratsii [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://adm.km.ua>
10. Ofitsiinyi portal Verkhovnoi Rady Ukrainy [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.rada.gov.ua>
11. *Slobodianiuk P.Ya.* Kultura Khmelnychchyny / *P.Ya. Slobodianiuk*. – Khmelnytskyi: Podillia, 1995. – 387 s.
12. Statystychnyi zbirnyk "Khmelnychchyna – 2014". Za red. L.O. Khamskoi. – Khmelnytskyi: Holovne upravlinnia statystyky v Khmelnytskii oblasti, 2015. – 164 s.
13. Statystychnyi shchorichnyk Khmelnytskoi oblasti za 2013 rik. Za red. L.O. Khamskoi. – Khmelnytskyi: Holovne upravlinnia statystyky v Khmelnytskii oblasti, 2014. – 404 s.
14. *Shablii O.I.* Osnovy zahalnoi suspilnoi heohrafiï / *O.I. Shablii*. – Lviv: Vyd. tsentr LNU im. Ivana Franka, 2003. – 444 s.

Аннотация:

Сергей Задворный. ФАКТОРЫ ФОРМИРОВАНИЯ, ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ И РАЗВИТИЯ СФЕРЫ КУЛЬТУРЫ И ИСКУССТВА ХМЕЛЬНИЦКОЙ ОБЛАСТИ.

Статья посвящена анализу факторов формирования, функционирования и развития сферы культуры и искусства Хмельницкой области. Актуализирована важность исследования общественно-географических факторов, влияющих на функционально-компонентную, организационно-управленческую и функционально-территориальную структуру сферы культуры и искусства региона. Представлено авторское видение классификации факторов по разным признакам: среда действия, характер действия, сущность, уровень влияния, время действия, результаты воздействия. Осуществлено определение основных параметров воздействия общих и региональных групп факторов на сферу культуры и искусства областного региона.

Группу общих факторов формируют: нормативно-законодательные – определяют государственную культурную политику и юридические основы функционирования сферы; политико-культурные формируют

общие черты политико-культурного ландшафта; глобализация и интернационализация способствуют всемирной интеграции культурной жизни; бигравитация предопределяет дуалистический характер культуры. К группе региональных факторов относятся: историко-географические факторы, анализ которых позволил выделить девять периодов развития культуры и искусства региона; природно-географические факторы не являются существенными, но в целом благоприятны; демографические факторы определяют ключевые ориентиры функционирования сферы и включают естественное и миграционное движение населения, его возрастную, половую, национальную, языковую, религиозную и профессиональную структуру; территориальная идентичность населения – интегральный фактор формирования геокультурного пространства области; социально-экономические факторы определяют возможности функционирования и развития культуры и искусства, учитывая качество жизни населения и развитие отраслевой и вспомогательной инфраструктуры; культурно-художественный потенциал территории – базовая основа функционально-территориальной структуры сферы культуры и искусства. По результатам SWOT-анализа факторов внешней и внутренней среды формирования функционирования и развития сферы культуры и искусства Хмельницкой области выявлено, что их влияние в целом является благоприятным и продуктивным. Следствием действия различных факторов является формирование культурных установок населения территории и региональных свойств геокультурного пространства Хмельницкой области.

Ключевые слова: фактор, сфера культуры и искусства, регион, геокультурное пространство, территориальная идентичность.

Abstract:

Sergiy Zadvornyi. FACTOURS OF FORMATION, OPERATION AND DEVELOPMENT OF CULTURAL AND ARTISTIC SPHERE OF KHMELNITSKUI REGION.

The paper touches upon the issue of the factors of formation, operation and development of cultural and artistic sphere of Khmelnytskyi region. The influence of the study of social and geographical factors on the functional component, organizational management, functional and territorial structure of the sphere of culture and art of the region is shown. This paper presents a review of author's vision on classification of factors of different features: environment of the action, the nature of the action, in essence, in terms of impact, time of the action, the result of influence. Determining of the main parameters of influence general and regional groups of factors for cultural and artistic sphere of regional area was conducted.

The group of common factors formed by: regulatory and legislative which determine the state cultural policy and legal principles of the operation field; political and cultural form general features of the political and cultural landscape; globalization and internationalization promote global integration of cultural and artistic life; double gravity causes the dual nature of culture. The group of regional factors include: historical and geographical factors which enabled the analysis of nine periods have seen the development of culture and art of the region; natural and geographical factors are not significant, but generally favorable; demographic factors determine key benchmarks functioning of areas and include natural and mechanical movement of population, its age, sex, ethnic, linguistic, religious and professional structure; territorial identity of population it is integral factor of geo-cultural space of area; social and economic factors determine the possibility of the operation and development of culture and art in view of the quality of life and industrial development and supporting infrastructure; cultural and artistic potential of the territory it is the basic foundation of functional and territorial structure of the cultural and artistic sphere. The results of the SWOT-analysis of factors external and internal environment of formation and functioning of cultural and artistic sphere of Khmelnytskyi region indicate that their impact is generally favorable and productive. The result of the action of the different factors is the forming of cultural attitudes of the territory and population characteristics of regional geo-cultural space of Khmelnytskyi region.

Keywords: factor, cultural and artistic sphere, region, geo-cultural space, territorial identity.

Рецензент: проф. Заставецька О.В.

Надійшла 20.04.2016р.